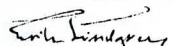

Johan Ludvig Olsson fick sitt årsarvode höjt till 300 kr vid 1912 års ingång. Flera andra fick svinga datumstämpeln under de 62 år som poststationen fanns. Från 1950 var det Doris Olofsson. När poststationen drogs in med augusti månads utgång 1969, antogs hon till lantbrevbärare på den tredje lantbrevbäringslinjen från Älvsbyn. Hon fick därmed från sin bil betjäna hushållen i Tvärån, Sikfors, Borgfors och Strycktjärn jämte närliggande byar genom avvikelser från huvudlinjen. Poststationen i Tvärån drogs in samtidigt med nedläggningen av poststationen i Vargbacken. Kanske tyckte de som använt sig av den sistnämnda poststationen att det var litet bakvänt att plötsligt få Älvsbyn som postadress, eftersom Sikfors och Vargbacken tillhörde Piteå stad enligt den vokabulär som gällde då. Men sådant hör till de så kallade avigsidorna för rationell organisation.

E r i k L i n d g r e n

POST- historia från VARGBACKEN

Häftet i den posthistoriska serien görs för hand från början till slut. De kan därför sinsemellan vara något olika och var för sig ha ett eller annat skönhetsfel. Upplagan är mycket låg, beroende på efterfrågan. Den varierar i allmänhet mellan 10 och 30 exemplar. Förlagorna skrivs med Amstrad ordbehandlare PCW 8512 och tillverkas i efterfrågat antal utöver sju s k pliktexemplar på en bordskopiator mita DC 1001. Skulle det exemplar Du har fått i Din hand vara ofullständigt eller felaktigt, ber jag Dig vara vänlig underrätta mig så att jag kan byta ut det.

Erik Lindgren

Copyright
Erik Lindgren

Posthistorisk skriftserie 55

Inledning

På norra sidan av Pite älv nära Sikfors' färjställe öppnades med 1898 års ingång en poststation som fick namnet Arnemark. Dess läge kunde liksom benämningen diskuteras redan från början. I sin inspektionsrapport 1902 påtalade postmästare Erik Gisslén att poststationen hade fått "ett särdeles olämpligt läge". Detta hade observerats redan under utredningen om en poststation i trakten, då några personer i Sikfors i ett brev den 11 september 1897 till postmästaren i Piteå hade föreslagit att poststationen inte skulle förläggas till färjstället utan till Sikfors' by. Redan då inleddes den kamp som så småningom skulle resultera i att området kom att få två poststationer, en med namnet Arnemark och en med namnet Vargbacken. Det är i huvudsak den sistnämnda som avhandlas i denna berättelse.

Arbetet med detta häfte har inspirerats av det intresse som Tora Ceder i Arnemark visat för min forskning. Det är inte så ofta jag upplever sådan entusiasm men jag blir glad varje gång jag vet att jag inte sitter förgäves och plitar vid ordbehandlaren, omgiven av tunga arkivkapslar.

Växjö den 22 april 1992

Erik Lindgren

Posthistoria från Vargbacken

Tillkomsten av järnvägen mellan Älvsbyn och Piteå medförde att postanstaltsförteckningen utökades med flera namn, Bölebyn den 1 oktober 1915, Tvärån den 1 juli 1916 och Pålberget den 1 juli 1920. I järnvägens relativa närhet fanns redan två lantpoststationer. Den ena hette Arnemark, vilken drogs in 1915 och ersattes med en förenad post- och järnvägsstation med järnvägsbefälet som ansvarigt även för postservicen. Den andra hade namnet Vargbacken. Vi skall här följa hur man lyckades kämpa sig till att få den sistnämnda inrättad. Det är också en fråga om på vilken sida av älven poststationen skulle finnas, en fråga som till sist löstes genom att det blev en poststation på vardera sidan.

Den 16 november 1904 skickade postmästare Erik Gisslén i Piteå ett brev till postinspektionen i vilket han bifogade ett exemplar av tidningen "Norrbottens Allehanda" nr 91, daterat den 15 november 1904. Däri återfanns en uppsats som innehöll klander över att poststationen i Arnemark fått ett från de klagandes sida sett olämpligt läge.

Poststationen i Arnemark hade öppnats den 1 januari 1898 invid Sikfors färjställe på norra sidan av Pite älv, d v s på samma sida som Arnemarks by var belägen men på ett avstånd av fem kilometer från själva byn. På andra sidan

av älven ca en kilometer från poststationen låg byn Sikfors med en folkmängd kanske jämförlig med den i Arnemark. Postmästare Gisslén som inte själv hade varit med om hur det gick till när poststationen med namnet Arnemark öppnades, utgick från att den hade blivit förlagd till färjstället "för att den i lika mån skulle gagna båda byarna". Han skrev till postinspektionen att "måhända har det ock vid tiden för poststationens inrättande mött svårighet att å mera centralt belägen plats erhålla lämplig föreståndare för densamma". Axel Häggbom, som hade skött postmästeriet i Piteå vid den tiden, kunde möjligen ha informerat honom. För den inverkan det nu kunde ha på ärendet nämnde Gisslén i sitt brev till postinspektionen också "att Kungl. Telegrafverket håller en växelstation i Arnemark, vilken är inrymd i samma gård som poststationen, samt att bägge stationerna förestås av samma person". Denne var sedan 1901 års ingång hemmansägaren Olof August Stenvall. Han hade tagit över poststationen på grund av att den ursprungliga föreståndaren, dottern Alma Kristina Stenvall blivit omyndig genom giftermål. Omyndiga personer fick inte ha kontrakt med postverket om att ansvara för poststationer. Inte förrän 1921 bestämdes genom lagändring att även gift kvinna var myndig. Även om kontraktet tecknats med Olof August torde det i realiteten varit hans gifta dotter som svarade för posttjänsten.

Tidningsartikeln och postmästarens anmälan resulterade i funderingar på att flytta Arnemarks poststation från platsen vid färjstället. Om detta blev befolkningen naturligtvis medveten. På byamännens vägnar skrev K A Forsén i Sikfors den 9 december 1904 till kronofogden H Hensén i Piteå att de inte ville "bestrida att Arnemarks by kan vara i behov av egen poststation, men att det däremot ansågs som en orättvisa, att Sikfors by, vars befolkning utgör ca 600 personer, och vars tidningsupplaga utgår till över 100 exemplar, och som slutligen är ett centrum med vägförbindelse för byarna Borgfors, Skomanstjälen och Kullen berövas förmånen att äga en poststation i sin omedelbara närhet". De hemställde att poststationen Arnemark under ännu ett år skulle få bibehålla sitt läge och att de därefter skulle få en egen poststation på södra sidan av älven.

Sii
Postinspektionen i Årva Postdistriktet.

Remitterande hitända handlingarna angående lämpligaste platsen för en poststation för trakten Arnemark - Sikfors har, äran anföra, att jag anser den plats, där poststationen nu är förlagd vara synnerlig olämplig för alla poster, då den ligger en half mil från Arnemark och med postgången så stölad, att Piteå posten ej ens med förbäckra kan sammas slag den kommer till stationen. Hemma Arnemarkarna till handa och i andra sidan äfven igångka långt från Sikfors by och på andra sidan äfven mot byn, så att Sikforsarna för att komma dit måste betala 10 öre för åka två gånger de vilja till stationen sommartiden.

Enligt min åsigt är såvida ej byarna kunna få sin poststation, hvilket dock med hänsyn till deras storlek och det till att landsvägen med ordinarie postgången Piteå - Elfbym går mitt igenom dessa byarna icke borde kunna vara svårigheter, Arnemarks by den lämpligaste platsen för poststationen i fråga. Arnemarks, Stridsåns, Celeborgs, Borgfors, Postträsk och en del af Sikfors byar tillräcka närmast till Årva.

mark. I Arnemark utmyunat väg till Ållefors
 dalen med belägna byar, I Arnemarks finnes
 gård, gårdsgård. Ållefors trafikeras dit som
 martiden med, ang. båt. Arnemark ligger jernst
 halva vägen mellan Piteå och Elfsbyn således
 lämplig hufvudplats för poststationen. I Arnemark
 mark går ny väg öfver Sjöberg och Borgfors som
 ej berör den nuvarande poststationen. Sålunda
 är lämpligare för trafikerna att hafva loörväika
 i det postgången är sådant att loörväika från
 Arnemark innehållande både Piteå och Elfsbyn
 posten kan aflämnas i Sjöforsen då posten från
 Piteå passerar byn.

Att dessa skäl tillät jag mig tillstyrka att
 poststationen bli förlagd till Arnemarks by,
 der inlit tvåd jag vet både lämplig lokal som
 mer lätt erbjöd och lämplig person att sköta
 stationen finnes.

Jag bifogar vidare vidare ett från Sjöfors by till
 mig inkommet utlåtande i ärendet utvörande,
 att Sjöforsarna, såsom naturligt är, helst vil-
 ja hafva egen station eller åtminstone att allt
 skänke de förblifva vid det gamla, men vid
 håller jag det sakligt min förut uttalade i
 sikt, att helst poststation upprättas i både
 byarna, men om detta är möjligt, att stationen
 förlägges i Arnemark.

Piteå Västra Byråkontor den 13 December 1904.
 Herman Hennings

Samtidigt förelåg en framställning om förflyttning av den
 befintliga poststationen från färjstället till Arnemarks
 by. Johan Andersson i Arnemark förklarade sig villig att
 överta befattningen efter verkställd flyttning med "årlig
 ersättning i ett för allt av 180 kronor" och medsäde för
 detta ändamål ett frejdbetyg. Han blev förordad vid en
 byastämman den 2 januari 1905, då han i konkurrens med två
 andra fick 16 röster. Enligt protokollet föll 7 röster på
 änkan Renberg och 3 röster på August Nilsson.

Frejdbetyg.

1. Att hemmansägaren Johan Andersson
2. född den 18 Juni år 1852, feudiatör,
3. dtijuter medborgerligt förtroende,
4. _____
5. belygar Piteå landsförsamling i Norrbottens län
6. den 31 dec år 1904.

No 97. Vårt Land.

Olof August Stenvall
 Kyrkoherde v. Pastor Komminister.

Poststationsföreståndare Olof August Stenvall började sin
 skriftväxling i frågan genom ett brev direkt till poststy-
 relsen den 31 december 1904. Han hade förspört att hans
 poststation skulle flyttas till Arnemarks by och ville nu
 "frambära mitt och allas häromkring boende klagomål om så
 skall ske. Då vi haft station nu jämt i 7 års tid oavbrut-
 tet och så ska mista den utan att en en gång bli

tillfrågade från Arnemarksboarna och deras anbud så pass att vi fått lägga sanningen i dagen. Angående folkmängden så finns det exakt uppgift på att Sikfors by äger ett befolkat samhälle av dubbelt så stor folkmängd. Så nog tycks det oss ganska mystiskt i nämnda sak. Men det redan hända har lett till en gemensam byastämma, som vars protokoll senare skall till Kungl. Generapoststyrelsen insändas.

Men om Kungl. Generalpoststyrelsen tillsatte en ny station i Arnemark och i all underdanighet låte oss behålla den gamla, vilket vi på det djupaste i vår saknad till Kungl. Poststyrelsen framhålla. Och hoppas i vårt anförda få vår vänliga begäran hörd".

Postmästare Gisslén redovisade ärendet i ett brev till postinspektionen den 4 januari 1905. Han skrev bland annat "den nu föreslagna platsen för poststationen synes mig vara den mest lämpliga för densamma. Det torde dock komma att väcka mycket missnöje inom Sikfors' by, ifall poststationen förflyttas till Arnemark utan att även denna by blir tillgodosedd med en postanstalt".

Det kom samtidigt moteld genom en petition från invånarna i Sikfors by, där man höll byastämma den 5 januari 1905. Ur petitionen, underskriven av ett stort antal personer med namnet Olof August Stenvall överst, hämtas följande:

"I Sikfors by finns ett betydande lax- och sikfiske. Och med denna försäljning fordras snabb korrespondens. Innevarande års sommar anläggs en från Landstinget beviljad laxodlingsanstalt som i högre grad ökar behovet av en på platsen tillgänglig poststation. Dagens post förmåler undersökning av bibana till Piteå med broövergång i Sikfors - också ett skäl. Sikfors by har genom sitt läge gräns med Älvsbyn socken, direkta vägförbindelser med byarna Borgfors, Skomanstjälen, Kullen som med oss om saken äro hörda och instämna. Därest flyttning av poststationen nu är oåterkallelig och ej får behålla sin gamla plats, anhålla vi vördsammast att Kungl. Generalpoststyrelsen tillstyrker oss en ny sådan. Eller ändrar om den gamla till Nya Sikfors eller dylikt med flyttning över älven. Vi kunna dock till det anförda ej uraktlåta att uttala vår förvåning att vederbörande med förbiseende av fakta föreslagit en omändring av poststationen i fråga".

Postinspektionen i Sundsvall redovisade ärendet i sin helhet till poststyrelsen den 23 januari 1905 och uttalade att en förflyttning av poststationen torde vara av behovet påkallad och tillade att posttrafiken var så ringa att det inte fanns tillräckliga skäl att inrätta poststation i både Sikfors' och Arnemarks by. Postinspektionens brev till poststyrelsen innehöll förslaget att förflytta Arnemarks poststation till Arnemarks by samt avslutades med följande text:

"Under förutsättning att berörda förslag vinner Kungl. Styrelsens bifall, får postinspektionen lika vördsamt hemställa,

att det med hemmansägaren Olof August Stenvall i Sikfors den 30 december 1902 avslutade kontrakt om poststationens i Arnemark skötande måtte uppsägas, samt

att närlagda med hemmansägaren Johan Andersson i Arnemark upprättade förslagskontrakt i två exemplar om samma poststations handhavande måtte av Kungl. Styrelsen godkännas.

I sammanhang härmed får postinspektionen vördsammast omförmåla, att bemälda Anderssons bostad är belägen 5 kilometer från Arnemarks nuvarande poststation."

Det oväntade hände nu att poststyrelsen vid föredragning den 27 januari 1905 gick emot postinspektionen och beslöt att Arnemarks poststation skulle bli kvar på platsen vid färjstället. Chansen att området skulle få två poststationer ökade emellertid genom att Stenvall skrev till poststyrelsen den 20 april 1907 och bad att få flytta poststationen med namnet Arnemark till en gård på älvens södra sida ca 500 meter från poststationens ursprungliga plats.

*Jämledning of att jag har ny uppfordt en stor och
nymlig gård, på cirka 300. meters längd eller (oftänna) härfjärn
och blev fördy inständand Skannan. Så tänkte jag oss anhålla att
få flytta Poststationens rum, eller lokal dit, antingen fört
eller 15 juli detta år. och då gårdar ligger alldeles intill Sjölva
Landsvägen, så nära som vägsigretsen medgifver. Och Stationen
skannan med mycket bekvämligare läge för Sikfors, Borgfors, Kullen
Skomanstjälen, och Trävarns byar, än vad tillintill för nämnda
byar varit fallet, emär den då mäst. öfver färjstället, men
för Arnemarksby kan det ju vara sak samma som tillika
har daglig värväcka härfjärn. Så vägar jag hoppas att Kungl.
General Poststyrelsen tillstyrker mitt här framlagda förslag*

Poststationen i Arnemark den 18 April 1907

*Olof Stenvall
Poststationens förståndare*

Under den följande remissbehandlingen redovisade postmästare Gisslén i ett brev den 6 maj 1907 olägenheterna med den dittillsvarande anordningen med bl a följande ord:

"Postförsändelser och tidningar som härifrån och från Öjebyn avgå i påse eller väska till poststationen i Arnemark och som äro till adressater i nyssnämnda by adresserade, komma ej dessa adressater resp prenumeranter till handa förr än med nedgående posten från Älvsbyn påföljande dag. Varder poststationen flyttad till Arnemarks by, drabbas korrespondenterna i Sikfors i stället av missödet att få sin södra post försenad. Berörda post skulle nämligen ej komma att avlämnas i Sikfors med nedgående posten till Piteå, utan framkomma först senare på dagen med den till Älvsbyn uppgående posten.

Intill dess att en poststation blivit inrättad uti en var av förenämnda byar synes det mig vara rätt och billigt, att Sikfors får behålla den poststation som redan finnes. Och är den nu ifrågasatta flyttningen av denna poststation högeligen att tillstyrka. Poststationen skulle genom en dylik flyttning bli till verklig nytta åtminstone för en av de byar vilka den varit avsedd att betjäna. Lämplig namnförändring av poststationen torde dock i och med dess flyttning böra äga rum, exempelvis till Norra Sikfors, varjämte ny föreståndare för densamma bör antagas. Den föreslagna nya lokalen äges nämligen ej av poststationsföreståndaren O A Stenvall utan av en dennes svärson, hemmansägaren Ludvig Olsson, vilkens hustru Alma Kristina Stenvall allt från poststationens i Arnemark öppnande handlagt därstädes förekommande göromål, dels såsom föreståndare för poststationen och dels såsom biträde åt nuvarande poststationsföreståndaren".

Postmästare Gisslén fick ärendet på återremiss från Sundsvall, nu med anmodan att "meddela uppgift å lämpliga personer, manliga eller kvinnliga, som äro villiga att genom kontrakt åtaga sig befattningarna såsom föreståndare för poststationer i Arnemarks och Sikfors' byar". Han blev också ombedd att föreslå benämning på den poststation som var avsedd att förläggas till Sikfors' by. Det fanns då en poststation i Västmanland med namnet Sikfors.

Gisslén svarade att **Vargbacken** var en "tämligen allmän benämning inom Piteå och Älvsby socknar" för den plats där det var avsett att förlägga poststationen och att till föreståndare för en poststation i Sikfors med namnet Vargbacken borde antas Johan Ludvig Olsson. Till föreståndare för den andra poststationen vars namn efter flyttning fem kilometer var bättre anpassat till verkligheten, föreslog han hemmansägaren Johan Andersson i Arnemark.

Postinspektionen redovisade ärendet till poststyrelsen den 17 juni 1907 och resultatet blev poststyrelsens beslut fyra dagar senare att den ursprungliga poststationen med namnet Arnemark flyttades till västra (södra) sidan av älven och namnändrades till Vargbacken, medan en ny poststation med namnet Arnemark inrättades i Arnemarks by. På papperet hette det emellertid att poststationen vid färjstället flyttades till Arnemark och att en ny poststation öppnades i Sikfors by med namnet Vargbacken.

Hemmansägaren Johan Ludvig Olsson i Sikfors antogs till föreståndare för poststationen med namnet Vargbacken och fick i likhet med kollegan i Arnemark ett årsarvode på 200 kronor. Kontrakten gällde från och med den 1 juli 1907 men det är troligt att omorganisationen genomfördes först från och med den 10 juli, datum för den tidtabell, som första gången anger befintligheten av en poststation med namnet Vargbacken. Den återges nedan och skall läsas uppifrån och ner för de vänstra kolumnerna och nerifrån och upp för de högra. De inramade siffrorna avser tiduppgifter som inföll mellan kl 1800 och 0600 enligt 24-timmarssystemet. För att spara plats hade man nu gått ifrån det tidigare sättet att ange "fm" resp "em" i särskilda kolumner på ömse sidor om mittkolumnen med ortsangivelserna. Orter som inte hade egen poststation samt läget för vissa poststationer angavs med petitstil.

868.					
Piteå—Elfsby station.					
(Från den 10 juli 1907.)					
—	9,45				
10,25	10,40	0,5	<i>Piteå</i> postkontor	Alla dagar.	3,15 —
1,45	2,0	2,3	<i>Öjebyns</i> poststation	Alla dagar.	2,15 2,30
3,0	3,15	0,53	<i>Arnemarks</i> poststation	Alla dagar.	11,50 12,5
4,15	4,15	0,67	<i>Vargbackens</i> poststation (Sikfors' by)...	Alla dagar.	11,0 11,15
6,0	6,15	1,45	Tvärans skjutsstation	Alla dagar.	10,0 10,0
6,25	—	0,15	<i>Elfsbyns</i> poststation	Alla dagar.	8,30 8,45
		5,6	<i>Elfsby stations</i> poststation	Alla dagar.	— 8,15